

A-ΤΙΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

7^η Οκτωβρίου 2014

Η παραγωγικότητα είναι το ήμισυ της ευημερίας. Το άλλο μισό, βεβαίως, αφορά το τι παράγουμε (π.χ. πραγματικά αγαθά ή τοξικά απόβλητα) και πως διανέμονται τα παραχθέντα προϊόντα μεταξύ των πολιτών. Όπως όμως και να έχει το πράγμα, σε τελική ανάλυση, ευημερία χωρίς παραγωγικότητα δεν γίνεται. Μια ευημερούσα κοινωνία έχει να δείξει υψηλό παραγώμενο πλούτο ανά κάτοικο. Κάπου όμως εδώ αρχίζει το πρόβλημα μέτρησης και κατανοήσης της παραγωγικότητας: με το που αρθρώνουμε την φράση «παραγώμενος πλούτος ανά κάτοικο», αυτόματα έρχεται στον νου ένα κλάσμα όπου ο αριθμητής είναι η παραγωγή, ο πλούτος που παρήχθη, και στον παρονομαστή βρίσκεται ο αριθμός των κατοίκων, των εργαζόμενων, των πολιτών.

Γιατί είναι προβληματικό αυτό το κλάσμα όσον αφορά την κατανόηση και μέτρηση της παραγωγικότητας των μελών μιας κοινωνίας; Ας πάρουμε το εξής παράδειγμα: Έστω ασφαλιστική εταιρεία που εξειδικεύεται σε ασφάλειες ζωής απασχολεί εκατό πωλητές. Η παραγωγικότητά τους μετριέται, απλά, ως ο αριθμός των συμβολαίων που «κλείνει», κατά μέσον όρο, ο κάθε πωλητής. Αν δηλαδή πέρσι έκλεισαν δέκα χιλιάδες συμβόλαια, το κλάσμα της παραγωγικότητας ισούται με εκατό συμβόλαια ανά εργαζόμενο. Έστω όμως ότι πέρσι, η ζήτηση ασφαλειών ζωής έπεσε στον Καιάδα της Ύφεσης. Οι εκατό πωλητές δούλευαν πιο σκληρά από ποτέ, μέχρι αργά το βράδυ, δεν άφηναν ευκαιρία να πείσουν πελάτη ανεκμετάλλευτη μήπως και καταφέρουν να κρατήσουν τον τζίρο της εταιρείας ψηλά, αλλά φευ: η εταιρεία κατάφερε να κλείσει μόνο τέσσερις χιλιάδες συμβόλαια. Σε όρους παραγωγικότητας έπεσαν από τα εκατό στα σαράντα συμβόλαια ανά εργαζόμενο. Τι σημαίνει αυτό; Ότι η παραγωγικότητα των εργαζόμενων αυτών μειώθηκε; Όχι βέβαια. Το αντίθετο συνέβη: η παραγωγικότητά τους αυξήθηκε αλλά αυτό δεν έφτανε καθώς ήρθαν αντιμέτωπη με σπανίζουσα ζήτηση. Να γιατί είναι λάθος αυτό που ακούγεται ότι δεν βγαίνουμε από την Ύφεση επειδή δεν αυξάνεται η παραγωγικότητα. Αυτό που συμβαίνει είναι ότι δεν αυξάνεται η παραγωγικότητα επειδή δεν βγαίνουμε από την Ύφεση!

Πάμε τώρα σε έναν άλλον χώρο όπου η παραγωγικότητα φαίνεται να αυξάνεται. Στις διεθνείς χρηματαγορές για παράδειγμα. Όπου και να κοιτάξουμε, στην Γουόλ Στριτ, στο Σιτι του Λονδίνου, στην Φραγκφούρτη θα δούμε υψηλή κερδοφορία ανά εργαζόμενο σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ο ίδιος αριθμός ντήλερς φέρνει στη εταιρεία του πιο πολλά χρήματα. Ε και; Αν μελετήσουμε πιο προσεκτικά αυτές τις αγορές θα δούμε καταστάσεις όπως η εξής: Επενδυτικά ταμεία επενδύουν σε μετοχές εταιρειών οι οποίες, οι ίδιες, χρησιμοποιούν την ρευστότητά τους όχι για να επενδύουν σε παραγωγικές διαδικασίες και μηχανήματα (τα οποία θα αύξαναν την παραγωγικότητα των εργαζόμενων σε αυτές τις εταιρείες) αλλά για να αγοράζουν τις ίδιες τους τις μετοχές! Έτσι, καθώς οι ίδιες οι εταιρείες αγοράζουν τις δικές τους τις μετοχές, την ώρα που τις

αγοράζουν και τα επενδυτικά ταμεία, η τιμή των μετοχών αυτών αυξάνεται, τα μπόνους των διευθυντών των εταιρειών αυτών ανεβαίνουν (καθώς είναι διασυνδεδεμένα με την τιμή της μετοχής) και οι ντήλες των επενδυτικών ταμείων (ακόμα και να βαράνε μύγες την μισή μέρα) εμφανίζουν αυξανόμενα κέρδη ανά ντήλερ. Ραγδαία αύξηση «παραγωγικότητας», στα χαρτιά, την ώρα που η πραγματική οικονομία φθίνει καθώς πραγματικές επενδύσεις σε μηχανήματα, προϊόντα και ανθρώπους δεν γίνονται.

Κλείνω με το τρίτο παράδειγμα όπου το κλάσμα της παραγωγικότητας είναι άκρως παραπλανητικό: στην παιδεία, στην υγεία, στο δικαστικό σύστημα ακόμα. Ξεκινώ με τον χώρο που γνωρίζω καλύτερα – την παιδεία. Όποιος προσπαθήσει να σκεφτεί σε όρους παραγωγικότητας για την παιδεία είναι σίγουρο ότι θα της κάνει ανεπανόρθωτο κακό. Θυμάμαι όταν δίδασκα στο Κέιμπριτζ την εντύπωση που μου είχε κάνει η παράδοση του tutorial. Κάθε εβδομάδα έβλεπα, στο γραφείο μου, έξι φοιτητές, τον κάθε ένα ξεχωριστά, για μία ώρα. Αυτό ήταν το μάθημά τους. Ούτε διαλέξεις ούτε τίποτα. Τους έδινα ολόκληρα βιβλία και άρθρα, εκείνοι τα διάβαζαν και μετά ερχόντουσαν στο γραφείο και τα συζητούσαμε. Αν μετρήσουμε την παραγωγικότητα της εργασίας μου εκεί και την συγκρίνουμε με την παραγωγικότητά μου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου σε μια εξέταση ερχόντουσαν έως και επτακόσιοι φοιτητές, στιβαγμένοι σε δεκαπέντε αίθουσες στο κτήριο της Οδού Σίνα, είναι ξεκάθαρο ποιο από τα δύο κλάσματα παραγωγικότητας υπερτερεί: των Αθηνών βέβαια. Ε, και;

Για να το πω απλά: Πρέπει να απαιτούμε **χαμηλότερη παραγωγικότητα** στα πανεπιστήμιά μας ώστε να προσφέρουμε υψηλότερη μόρφωση. Κι όσοι από τους κρατούντες διαφωνούν, επιχειρηματολογώντας ότι τα πανεπιστήμια και τα νοσοκομεία μας πρέπει να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους, να τους θυμίζουμε ότι για τα δικά τους τα παιδιά, όταν οι ίδιοι αρρωσταίνουν, απαιτούν χαμηλής παραγωγικότητας, και υψηλής ποιότητας, παιδεία και υγεία.